

”

Родіков В. Цифровізація професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного стану – вимога часу. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 4. С. 29-33. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i4-005>.

Rodikov V. Tsyfrovizatsiia profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv inzhenernykh viisk v umovakh voiennoho stanu – vymoha chasu [Digitalization of professional training of future specialists of engineering troops in war conditions as a requirement of the times]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 4. S. 29-33. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i4-005>.

УДК 378:34:78(28)/6

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i4-005

Володимир РОДІКОВ

143 Об'єднаний навчально-тренувальний центр «ПОДІЛЛЯ»

Сил підтримки Збройних Сил України, Україна

<https://orcid.org/0009-0006-8683-359X>

rodikovvolodymyr@gmail.com

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ – ВИМОГА ЧАСУ

Анотація. У статті розглядається проблематика системи професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в епоху цифровізації, в аспекті вимог воєнного часу. Актуальність поточного дослідження полягає в тому, що динаміка традиційного методологічного підходу у освітньому процесі, з огляду на глобальні світові тенденції, зумовлює пріоритетність орієнтації на компетентнісний підхід та вимагає деталізованої розробки змісту поняття компетентності майбутніх фахівців в аспекті цифровізації. Мета статті полягає у визначенні особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ та її структури в умовах цифрових змін на сучасному ринку праці. В процесі дослідження використовувались загальні методи дослідження: синтез, аналіз, конкретизація, узагальнення, порівняння, систематизація та абстрагування. У дослідженні обґрунтовано особливості цифровізації професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ, яка об'єднує професійну та особистісну компоненти. Виокремлено вектори цифрової оптимізації навчального процесу, що мають на меті формування у майбутніх фахівців інженерних військ інформаційно-цифрової та комунікаційної компетентності, як важливої складової їх загального професіоналізму. У дослідженні встановлено, що необхідність цифрового вдосконалення процесу професійної підготовки на нинішньому етапі розвитку зумовлена специфічними вимогами до професійних значущих якостей, що характеризуються специфічним змістом та конкретизованою спрямованістю професійної діяльності згідно цифрових змін на ринку праці, а також корективами воєнного часу. У процесі дослідження з'ясовано, що одним із перспективних напрямів освітнього процесу позиціонується на сьогодні формування особистісних якостей майбутнього фахівця, у тому числі, його цифрової грамотності, логічного мислення та навичок міжнародної комунікації.

Виявлено, що подальші дослідження потребують обґрунтування передумов реалізації цифрової оптимізації професійної підготовки інженерних військ в умовах реалій воєнного періоду.

Ключові слова: професійна підготовка; інтеграційні процеси; цифровізація; професійна компетентність; освітній процес; інженерні війська.

Volodymyr RODIKOV

143rd Joint Training Centre "Podillya" of the Support Forces of the Armed Forces of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0006-8683-359X>

rodikovvolodymyr@gmail.com

DIGITALIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF ENGINEERING TROOPS IN WAR CONDITIONS AS A REQUIREMENT OF THE TIMES

Abstract. The article deals with the problems of the professional training system of future engineering troops specialists in the digitalization era in war conditions. The relevance of the current study is that the dynamics of the traditional methodological approach in the educational process, taking into account global world trends, determines the priority of focusing on the competence approach and requires a detailed development of the content of the concept of competence of future specialists in the aspect of digitalization. The article aims to determine the peculiarities of professional training of future specialists in engineering and its structure in the context of digital changes in the modern labor market. The study used general research methods: synthesis, analysis, specification, generalization, comparison, systematization, and abstraction. The study substantiates the peculiarities of the digitalization of professional training of future specialists of engineering troops, which combines professional and personal components. The digital optimization vectors of an educational process aimed at forming information, digital, and communication competence of future specialists of engineering troops as an essential component of their overall professionalism are highlighted. The study has established that the need for digital improvement of the professional training process at the current stage of development is due to specific requirements for professionally significant qualities characterized by particular content and a specific focus on professional activity by digital changes in the labor market, as well as wartime adjustments. One of the promising areas of the educational process is currently positioned as the formation of the personal qualities of a future specialist, including digital literacy, logical thinking, and international communication skills. Further research is needed to substantiate the prerequisites for implementing digital optimization of professional training of engineering troops in the realities of the wartime period.

Keywords: professional training; integration processes; digitalization; professional competence; educational process; engineering troops

Постановка проблеми. Система сучасної професійної підготовки майбутнього фахівця позиціонується як мультифункціональний процес, очікуваним результатом якого є досягнення максимально можливого рівня фахової компетентності. Професійна підготовка позиціонується обов'язковою передумовою ефективної професійної діяльності, що синтезує дефініції інтегративних здібностей, компетенцій та особистісних якостей.

На сьогодні, в умовах воєнного часу, у національній сфері професійної підготовки інженерних військ значна увага приділяється формуванню галузевої компетентності майбутніх фахівців у контексті мультифакторного підходу та цифровізації. Поняття професійної підготовки в епоху цифрової трансформації позиціонується як комплексна інтегративна характеристика, що являє собою систему знань, навичок, умінь, цінностей, а також особистісних якостей фахівця, на основі яких формуються він цілі діяльності та здатність реалізації професійно-соціальних функцій.

Необхідно зазначити, що проблематиці ідентифікації функціональності структурних компонентів професійної підготовки інженерних військ в умовах цифровізації на сьогодні присвячено недостатньо уваги. Більшість розвинених країн світової спільноти позиціонує пріоритетністю демократизацію та інформатизацію суспільства, що сприяє формуванню якісно нових підходів до професійної підготовки. Майбутні фахівці інженерних військ мають бути спроможними вести результативну діяльність у інтегрованому глобалізованому середовищі. З цією метою, освітня діяльність з фахової підготовки у окресленому напрямку повинна базуватись на компетентнісних засадах та діджиталізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналітики наукових напрацювань у міждисциплінарній концепції досліджень свідчать про суттєвий інтерес зі сторони вчених до проблематики вдосконалення системи професійної підготовки інженерних військ в умовах воєнного часу та її адаптації до процесів цифрової трансформації. У період військових дій в Україні тематика набула особливої актуальності. Із різних наукових позицій досліджувана проблема та окремі її аспекти знайшли відображення у численних наукових дослідженнях.

Зокрема, у окремих сучасних напрацюваннях висвітлюються структурні елементи цифрової оптимізації професійної підготовки в аспектах діджиталізації ринку праці [1; 2 та ін.], вивчаються особливості формування навичок цифрової компетентності [3], аналізується процес вдосконалення професійних якостей майбутніх інженерних військ в аспекті діджиталізації [4; 5 та ін.], досліджується специфіка комунікаційної взаємодії майбутніх фахівців [6]. Водночас, окремими вченими проведено узагальнення викликів та проблематики цифровізації системи професійної підготовки [7].

Серед наукових розробок у досліджуваній сфері доцільно виділити матеріали досліджень вчених [8; 9 та ін.], котрі вбачають невпинний цифровий саморозвиток фахової компетентності базисом професійної підготовки нинішнього часу. Концептуальні горизонти досліджуваної проблематики розширюються в напрацюваннях вчених [10], котрі приділяють значну увагу розробці індивідуалізованої моделі процесу діджиталізації професійної підготовки на основі принципів міжкультурної та інформативно-операційної комунікації.

Із огляду на вищевказане, більшість науковців сучасності трактують актуальну цифровізовану систему професійної підготовки як ціннісну основу професійної діяльності майбутнього фахівця. У той же час, проблематика функціональної характеристики структурних компонентів процесу цифровізації професійної підготовки, а також аналітика особливостей реалізації процесу у воєнний час, здебільшого, залишаються поза увагою наукових напрацювань сучасних вчених або досліджені недостатньо, що актуалізує необхідність розширеного вивчення предмету даного дослідження.

Мета дослідження – аналітичне обґрунтування необхідності цифровізації професійної підготовки інженерних військ в реаліях воєнного часу.

Методи дослідження. У процесі досягнення цілей дослідження було використано ряд загальнонаукових методів дослідження, зокрема, методи аналізу, синтезу, абстрагування, індукції та дедукції, конкретизації та формалізації, порівняння. Робота над дослідженням реалізовувалась на основі принципів комплексності та системності наукових досліджень. Такий підхід дав змогу проаналізувати об'єкт дослідження як цілісну систему, з низкою взаємозв'язків та взаємозалежностей.

Методи аналізу та синтезу були задіяні в процесі дослідження для виокремлення основних факторів формування сукупності структурних компонентів системи професійної підготовки в умовах цифровізації. Метод абстрагування було застосовано в процесі дослідження з метою виділення теоретичних узагальнень, ідентифікації основних категорій та понять, а також в ході формування висновків щодо пріоритетних векторів розвитку досліджуваної концепції.

Метод порівняння було задіяно задля ідентифікації специфічних рис сучасної інноваційної парадигми в секторі цифровізації професійної підготовки в умовах воєнного часу, у порівнянні з традиційними підходами.

Метод формалізації задіяно в процесі дослідження для ідентифікації пріоритетних векторів цифрової оптимізації професійної підготовки, а також з метою структуризації пріоритетів та принципів об'єкту дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальним викликом на тлі глобальних інтеграційних процесів та, відповідно, професійної підготовки, є процес активної цифровізації. Розвиток і впровадження новітніх цифрових можливостей, зокрема, активне залучення «хмарних» обчислень та технологій штучного інтелекту, створює передумови для глобальної трансформації запитів та вимог до фахівців інженерних військ, трансформує зміст фахових обов'язків та суттєво впливає на формування попиту на компетенції [2]. Окреслена ситуація актуалізує необхідність теоретичних та емпіричних наукових пошуків щодо цифрової адаптації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного часу.

У загальному розумінні, належна професійна підготовка передбачає таку роботу фахівця, в якій його професійна діяльність реалізовується на достатньо високому рівні, характеризується відчутними результатами праці та реалізацією особистісного потенціалу. Таким чином, основна сутність професійної підготовки полягає в забезпеченні належного рівня відповідності об'єктивного еталона професійної діяльності, закріпленого у нормативно-правовому полі, суб'єктивним можливостям особистості фахівця.

Необхідно відзначити, що у епоху цифрових змін на рівень професійної підготовленості значно впливають окремі структурно-функціональні складові компетентності, володіння якими, значною мірою, ідентифікує конкурентоспроможність сучасного фахівця [4]. До базового професійного функціоналу та комбінації особистісних якостей додаються вимоги щодо володіння навичками роботи з цифровізованими ресурсами та системами, здатність до неперервного навчання та оптимізації діяльності. Стрімкий розвиток діджиталізації ринку праці вимагає швидкості реагування, вміння приймати рішення та вільно почуватись у конкурентному середовищі.

Необхідно зауважити, що професійна підготовка нерозривна пов'язана із дефініціями взаємодії та комунікації, організацією спільної діяльності, що зумовлює необхідність розвивати у майбутніх фахівців відповідних навичок. Очевидно, що структура системи професійної підготовки є динамічним явищем і залежить від векторності та швидкості соціально-економічного розвитку та ринку праці [1,7]. У загальному, серед базових функцій системи професійної підготовки можна виділити формування певних напрямів компетентності, зокрема, інформаційну, комунікативну, операційну та міжкультурну.

Інформаційна компетентність ідентифікується рівнем опанування технологіями цифровізації. На сьогодні вміння ефективно опрацьовувати інформативні дані за посередництвом інноваційних можливостей діджиталізації позиціонується як невід'ємна складова професійної компетентності майбутнього фахівця інженерних військ. Адже вичерпність інформації, конкретика та послідовність її передачі формують показник якості управлінських рішень та результативності економічної діяльності.

Комунікативна компетенція, як складова загальної професійної компетенції, передбачає володіння технологіями ефективного мультлінгвістичного спілкування, навичками диференціації комунікативних ситуацій та селекції необхідних ефективних форм взаємодії та шляхів розв'язання комунікативних проблем [5; 8 та ін.]. Міжкультурна комунікація являє собою процес безпосередньої професійної взаємодії ділових культур. Саме тому, система професійної підготовки в епоху цифрових змін на ринку праці повинна забезпечувати оволодіння навичками налагодження контакту, з орієнтацією на специфіку комунікативної взаємодії.

Структурно-функціональна модель цифрової оптимізації системи професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ на сьогодні має забезпечувати розвиток певних якостей. Глобальні тенденції трансформації процесу професійної підготовки позиціонують сучасного фахівця як особистість, відкриту до неперервного професійного зростання та саморозвитку, зорієнтовану на вдосконалення професійної діяльності та адаптацію її відповідно до динаміки суспільного середовища. Такий фахівець здатний самостійно освоювати фахові та суміжні інновації, залучаючи до робочого процесу інноваційні технології.

Серед основних передумов формування ефективної цифрової оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ необхідно виділити [5,7,11] залучення засобів міждисциплінарної інтеграції шляхом створення міждисциплінарного освітнього середовища, залучення інноваційних технологій організації діяльності з професійної підготовки для моделювання міждисциплінарних фахових кейсів, а також інтегрування фахових та загальних напрямів професійної підготовки відповідно до актуальних вимог.

У нинішніх умовах цифрової трансформації більшості сфер суспільної життєдіяльності пріоритетною тенденцією розвитку професійної освіти позиціонується явище динаміки галузевої структури професійної зайнятості за адаптивністю та рівнем володіння потенціалом цифровізації.

Активне впровадження можливостей штучного інтелекту, використання «хмарних» технологій спричиняє зниження попиту на окремий професійний функціонал.

Майбутній фахівець інженерних військ повинен володіти ключовими навичками у певних напрямках, серед яких – здатність автономної діяльності, що вимагає самостійного планування, тайм-менеджменту, аргументації власних напрацювань, а також як учасника комунікаційних неоднорідних груп, де необхідно виділяється кооперація управління конфліктами. Окрім того, важливим є вміння застосовувати на практиці функціонал інформаційно-комунікаційних технологій як інструментарію комунікації. При цьому базовими серед професійних компетентностей позиціонуються способи взаємодії (колаборація та комунікація), інструменти для роботи (цифрова грамотність), способи мислення (критичне, креативне) і особистісні якості (міжкультурна компетентність, особиста відповідальність) [6,10].

Базовим аспектом ефективної мультидисциплінарної професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ позиціонуються вміння акумулювати та піддавати аналітиці інформацію для розробки професійного судження на базі обробки значних інформативних масивів даних із застосуванням ІТ-програм. З цією метою, фахівці повинні володіти розумінням принципів здійснення ІТ-процесів, залишаючись, при цьому, професійними аналітиками, котрі формують обліково-аналітичне підґрунтя для прийняття багатовекторних рішень [3,9].

Із метою вирішення проблеми низької якості професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ та її неадаптованості до умов цифрової динаміки суспільних процесів, необхідно розробити та реалізувати стратегію цифрової оптимізації процесу з урахуванням особливостей конкретного навчального закладу, спрямовану на підвищення якості освіти та її спроможності забезпечити конкурентоспроможність майбутнього фахівця. У кадровій стратегії закладу освіти необхідно робити акцент на заохоченні інновацій та експерименту з новими методами навчання, зосереджуватися на розвитку та використанні компетенцій, забезпечити процес безперервного професійного розвитку учасників системи професійної підготовки.

Результати дослідження та проведена аналітика наукових підходів переконливо свідчать, що система професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах цифрових змін та, з огляду на особливості воєнного часу, повинна позиціонуватись як мультифункціональний хаб, котрий забезпечує формування професійної компетентності фахівця в інноваційному форматі. Першочерговою вбачається необхідність у забезпеченні комплексного підходу до проблематики цифровізації. Запропонована концепція цифрової оптимізації системи професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ гарантує належний прогностичний рівень конкурентоспроможності та ефективності фахівців.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження було ідентифіковано сутність цифрової оптимізації системи професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ, обґрунтовано її структуру та вектори удосконалення, що мають на меті формування у майбутніх фахівців інформаційно-цифрової, комунікаційної та міжкультурної компетентності, як важливої складової їх загального професіоналізму.

У дослідженні встановлено, що необхідність цифрового вдосконалення процесу професійної підготовки на нинішньому етапі розвитку зумовлена специфічними вимогами до професійних значущих якостей, що характеризуються специфічним змістом та конкретизованою спрямованістю професійної діяльності згідно глобальних цифрових змін. У процесі дослідження з'ясовано, що одним із перспективних напрямів оптимізації освітнього процесу у професійному полі позиціонується на сьогодні формування особистісних якостей майбутнього фахівця, зокрема, його цифрової грамотності. Виявлено, що подальші дослідження потребують визначення та обґрунтування передумов цифрової оптимізації професійної підготовки в аспекті діджиталізації освітнього процесу. Також, у статті охарактеризовано базові засади реалізації та розвитку міждисциплінарної інтеграції процесу професійної підготовки з метою досягнення відповідності вимогам цифровізованого ринку праці.

У ході дослідження сформовано переконання, що пріоритетними напрямками політики щодо розвитку професійної підготовки в напрямку формування фахової компетентності позиціонується формування комунікаційної, міжкультурної та інформаційно-цифрової компетенції, з врахуванням тенденції інтеграції освітнього простору до європейської спільноти. Встановлено, що професійна підготовленість майбутніх фахівців інженерних військ позиціонується як вимога реалій воєнного часу та основна інтегративна якість, що є результатом синтезу фахової компетентності та особистісних якостей.

Список використаних джерел

1. Baird A.M., Parayitam, S. Employers' ratings of importance of skills and competencies college graduates need to get hired: Evidence from the New England region of USA. Education + Training. 2019. №61(5). P. 622-634. <https://doi.org/10.1108/ET-12-2018-0250>.

2. Garkusha I. Сучасний стан проблеми формування комунікативних компетенцій у майбутніх фахівців із соціальної роботи. Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євро-інтеграції: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля. 2021.
3. Герлянд Т.М., Липська Л.В. Перспективні напрями професійної підготовки майбутніх фахівців з використанням цифрових технологій навчання. Управління якістю підготовки фахівців в умовах цифрової педагогіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної Інтернет конференції, м. Харків, 22-23 грудня 2021 р. 2021. С. 17-18.
4. Гуревич Р., Кадемія М., Опушко Н., Ільницька Т., Плахотнюк Г. Роль цифрових технологій навчання в епоху цивілізаційних змін. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. С. 28-38. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-62-28-38>.
5. Коваль Л.В. Ціннісні орієнтири професійної освіти: методичний аспект. Наукові записки БДПУ. 2021. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2021-1-2-239-246>.
6. Khutko M., Pidleoian N. Strategy of vocational education quality management through human resource development. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Public Management and Administration*. 2023. №2(2). С. 50-55. <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2023-2-10>
7. Нанівська Л. Структурно-функціональна модель формування комунікаційної компетентності майбутніх офіцерів інженерних військ: аналіз результатів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2020. №10 (104). С. 177-188.
8. Осадча К., Букша М., Манжула О. Цифровізація професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. *ОД*. 2023. № 1(40). С. 7-21.
9. Reis D.A., Fleury A.L., Carvalho M.M. Consolidating core entrepreneurial competences: toward a meta-competence framework. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 2021. №27(1). <https://doi.org/10.1108/IJEBR-02-2020-0079>.
10. Sinambela E. A., Mardikaningsih R., Arifin S., Ayu H. D. Development of Self Competence and Supervision to Achieve Professionalism. *Journal of Islamic Economics Perspectives*. 2020. №1(2). <https://doi.org/10.35719/jiep.v1i2.13>.
11. Хоменко П. В., Денисенко Є. В. Гуманітарно-педагогічне моделювання розвитку професійної компетентності майбутніх офіцерів. Імідж сучасного педагога. 2023. №4(211). С. 21-28. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4\(211\)-21-28](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-21-28).

References

1. Baird A.M., Parayitam, S. Employers ratings of importance of skills and competencies college graduates need to get hired: Evidence from the New England region of USA. *Education + Training*. 2019. №61(5). R. 622-634. <https://doi.org/10.1108/ET-12-2018-0250>.
2. Garkusha I. Suchasnyi stan problemy formuvannya komunikativnykh kompetentsii u maibutnikh fakhivtsiv iz sotsialnoi roboty. *Modeliuvannya kompetentnisnoi profesiinoi osvity v konteksti yevro-intehratsii: monohrafiia*. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia. 2021.
3. Herliand T. M., Lypska L. V. Perspektyvni napriamy profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z vykorystanniam tsyfrovyykh tekhnolohii navchannia. *Upravlinnia yakistiu pidhotovky fakhivtsiv v umovakh tsyfrovoyi*. 2021. №17.
4. Hurevych R., Kademiia M., Opushko N., Ilnitska T., Plakhotniuk H. Rol tsyfrovyykh tekhnolohii navchannia v epokhu tsyvilizatsiinykh zmin. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. S. 28-38. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-62-28-38>.
5. Koval L. V. Tsinnisni oriientyry profesiinoi osvity: metodychnyi aspekt. *Naukovi zapysky BDPU*. 2021. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2021-1-2-239-246>.
6. Khutko M., Pidleoian N. Strategy of vocational education quality management through human resource development. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Public Management and Administration*. 2023. №2(2). S. 50-55. <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2023-2-10>.
7. Naniivska L. Struktturno-funktsionalna model formuvannya komunikatsiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv inzhenernykh viisk: analiz rezultativ. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. 2020. №10 (104). S. 177-188.
8. Osadcha K., Buksha M., Manzhula O. Tsyfrovizatsiia profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity. *ОД*. 2023. № 1(40). S. 7-21.
9. Reis D.A., Fleury A.L., Carvalho M.M. Consolidating core entrepreneurial competences: toward a meta-competence framework. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 2021. №27(1). <https://doi.org/10.1108/IJEBR-02-2020-0079>.
10. Sinambela E. A., Mardikaningsih R., Arifin S., Ayu H. D. Development of Self Competence and Supervision to Achieve Professionalism. *Journal of Islamic Economics Perspectives*. 2020. №1(2). <https://doi.org/10.35719/jiep.v1i2.13>.
11. Khomenko P. V., Denysenko Ye. V. Humanitarno-pedahohichne modeliuvannya rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. 2023. №4(211). S. 21-28. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4\(211\)-21-28](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-21-28).